

Hur ser situationen ut och vad säger ungdomarna själv?

Kunskapseftermiddag 27 september 2023

Sara Kristensson

2023-09-27

CAN:s nationella skolundersökning 2022

Ungas erfarenheter av alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel

Syfte

Att årligen följa ungas erfarenheter av alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel om pengar

Belysa skillnader i användningsmönster mellan pojkar och flickor och mellan yngre och äldre ungdomar

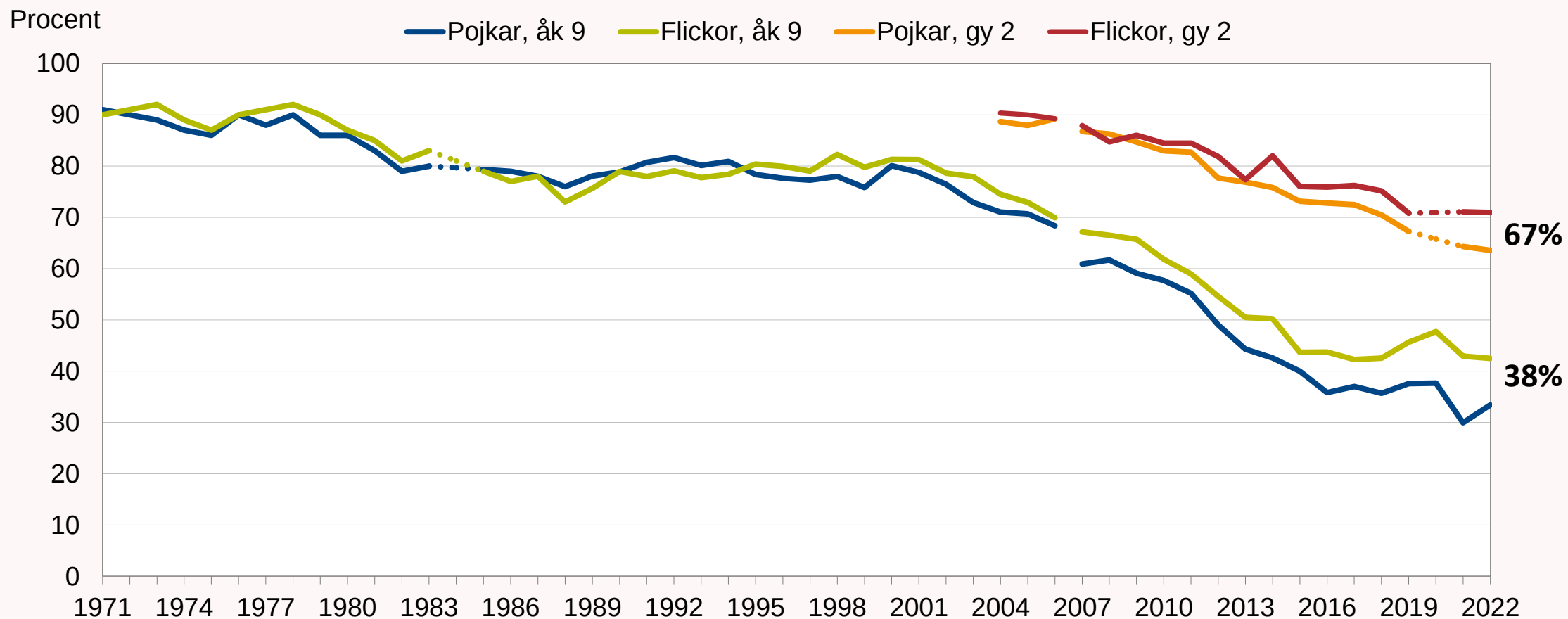

CAN:s nationella skolundersökning

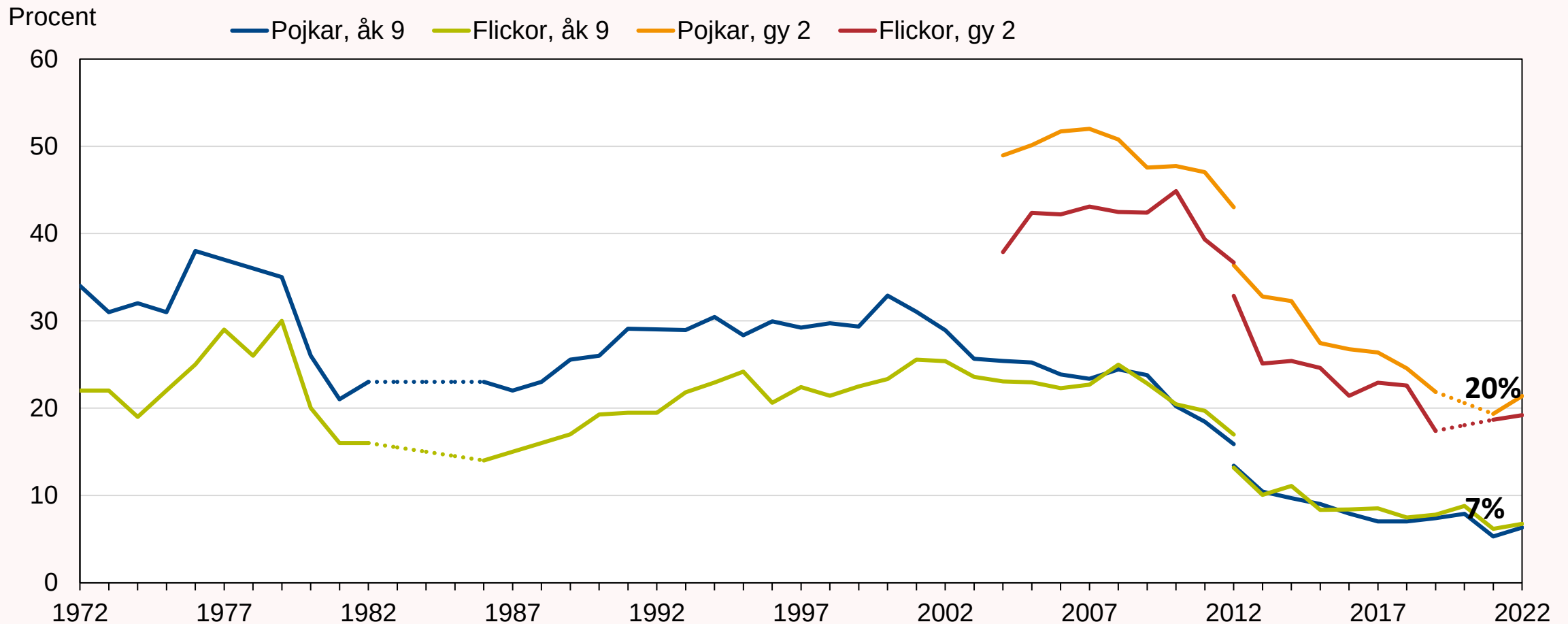

- Nationellt urval
- Genomförs årligen i Åk 9 och Gy 2
- Webbenkät i skolan
- Anonym
- I 2022 års resultatredovisning ingick:
 - 5224 niondeklassare
 - 4829 gymnasieelever

Andelen alkoholkonsumenter

Andelen intensivkonsumenter av alkohol

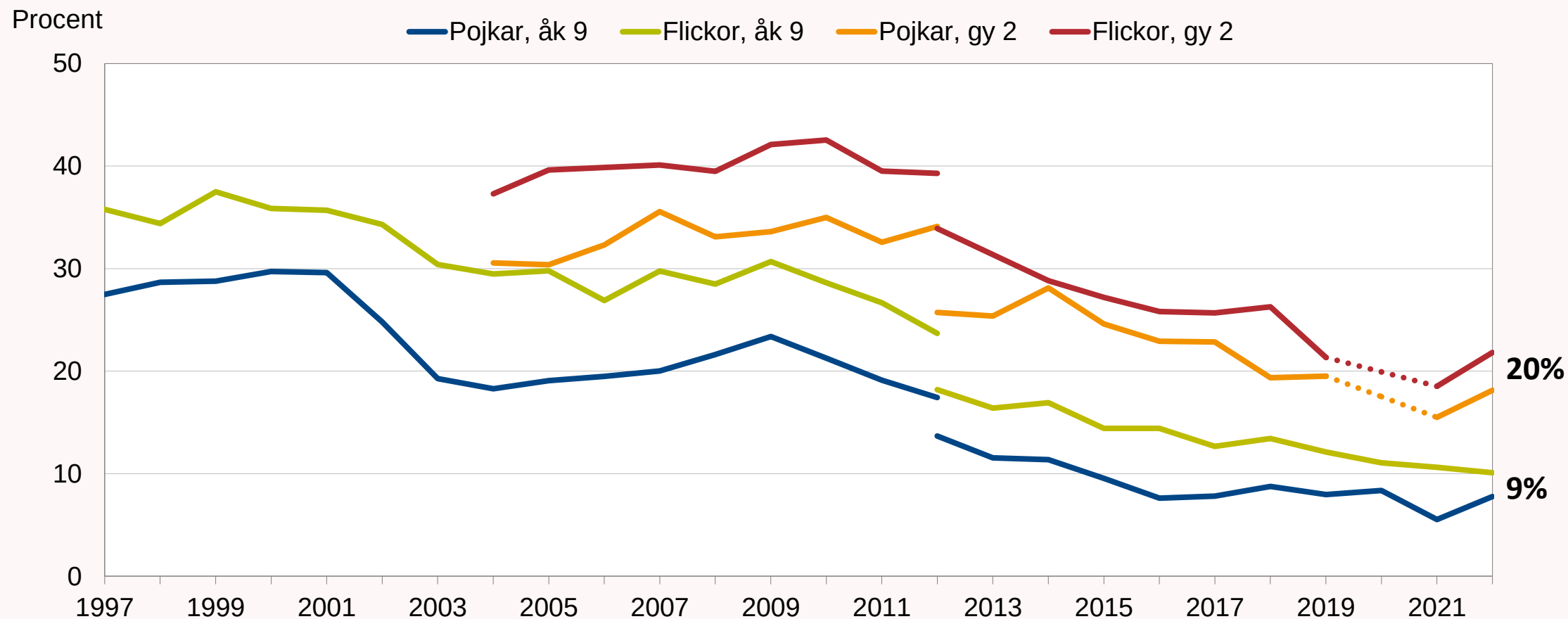

Alkoholrelaterade problem bland alkoholkonsumenter

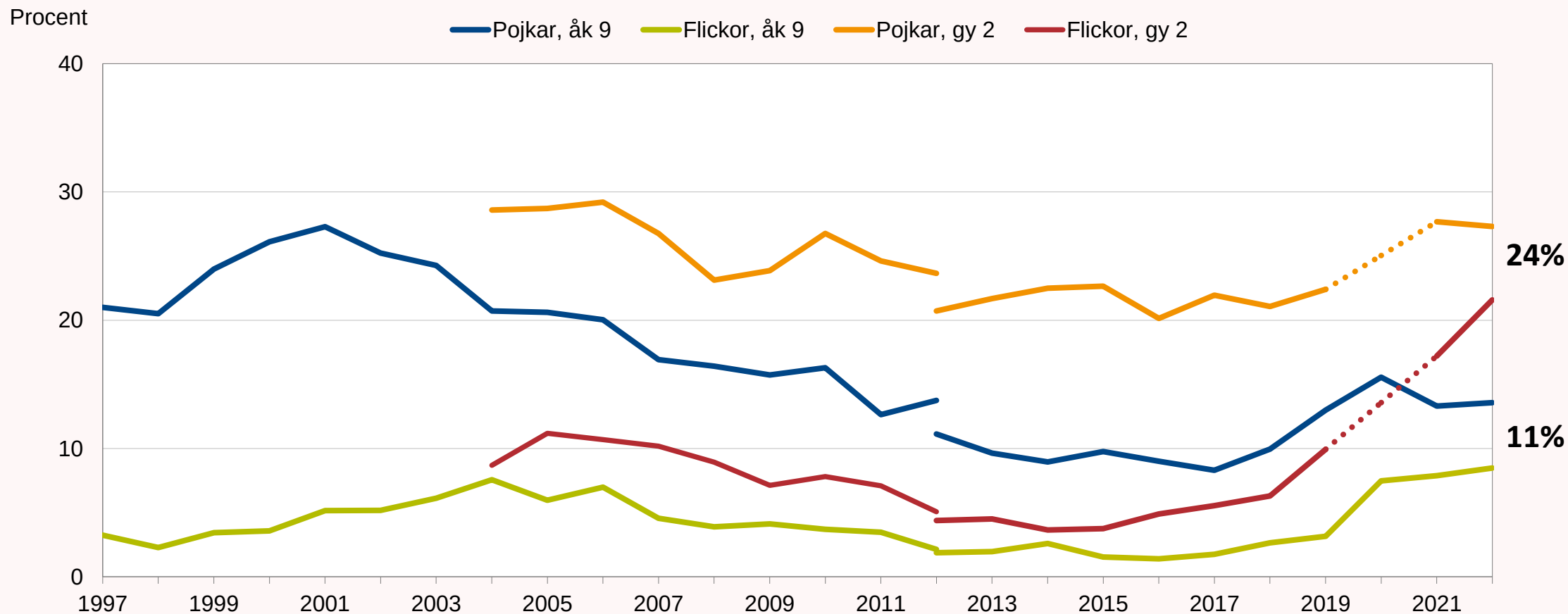

- Minskat med 7% i årskurs 9 sedan 2000
- Minskat med 44% i gymnasiets år 2 sedan 2004
- Vanligaste problemen:
 - Förstört kläder/saker
 - Råkat i gräl
 - Blivit fotad/filmad i en pinsam/kränkande situation

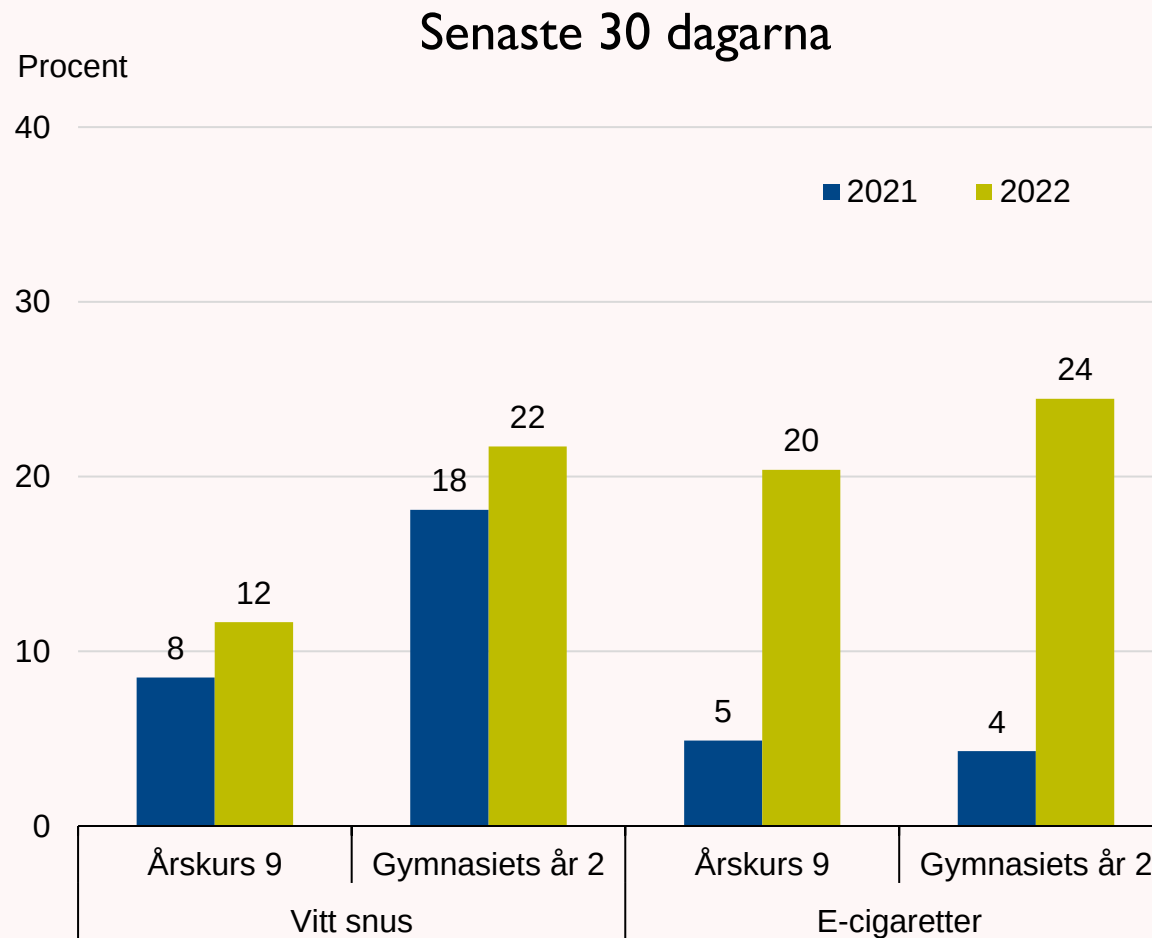
Andelen som röker (frekvent eller sporadiskt)

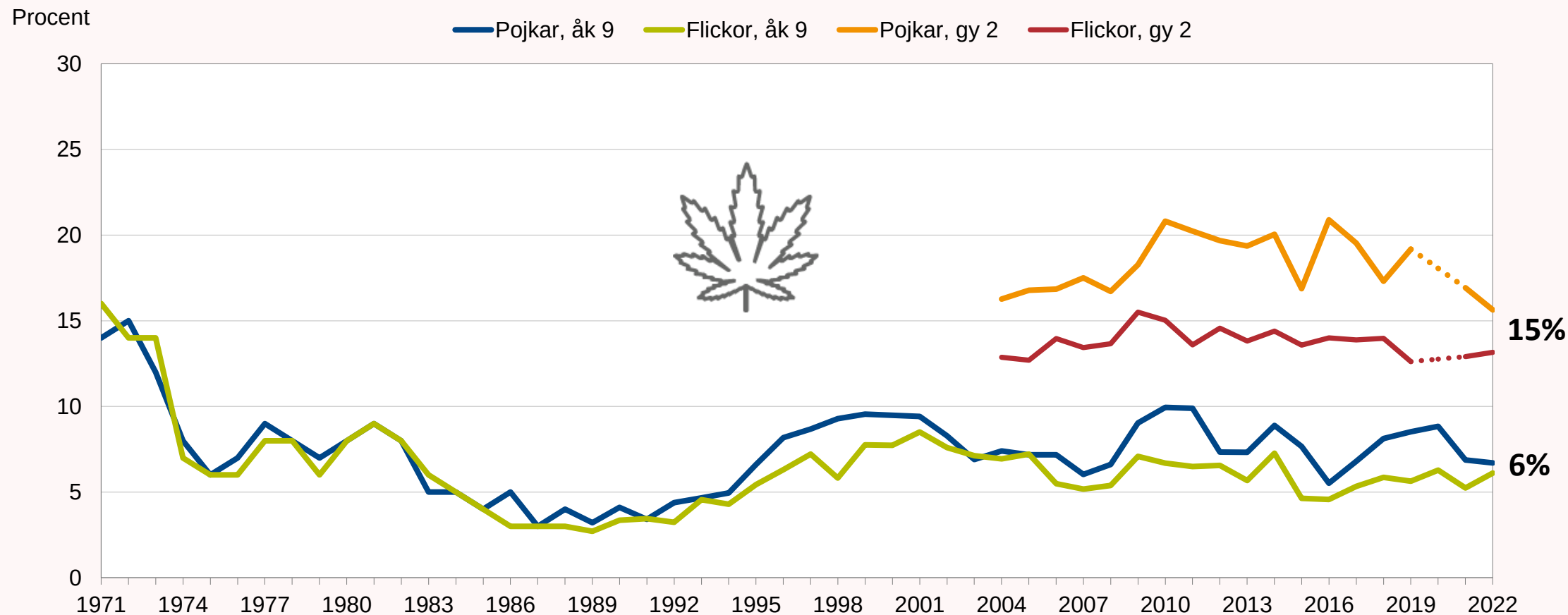
Andelen som snusar (frekvent eller sporadiskt)

Nya nikotinprodukter

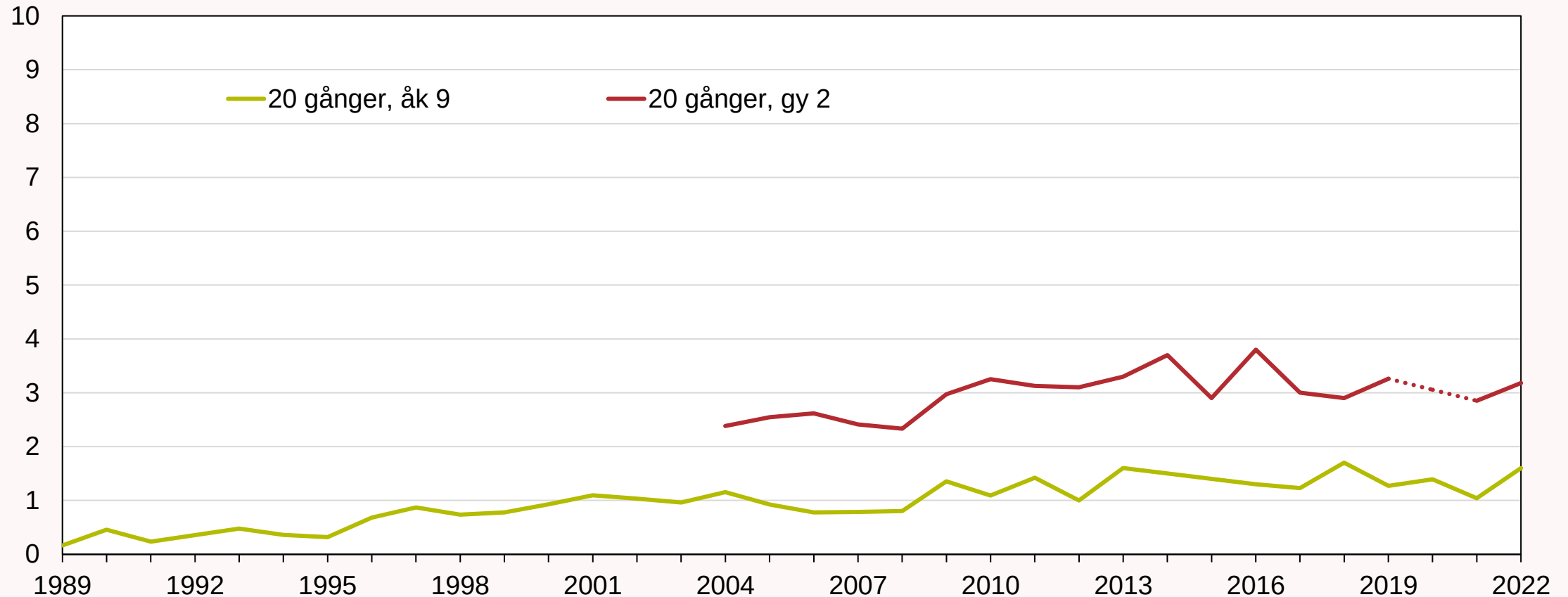

Andelen som använt narkotika någon gång

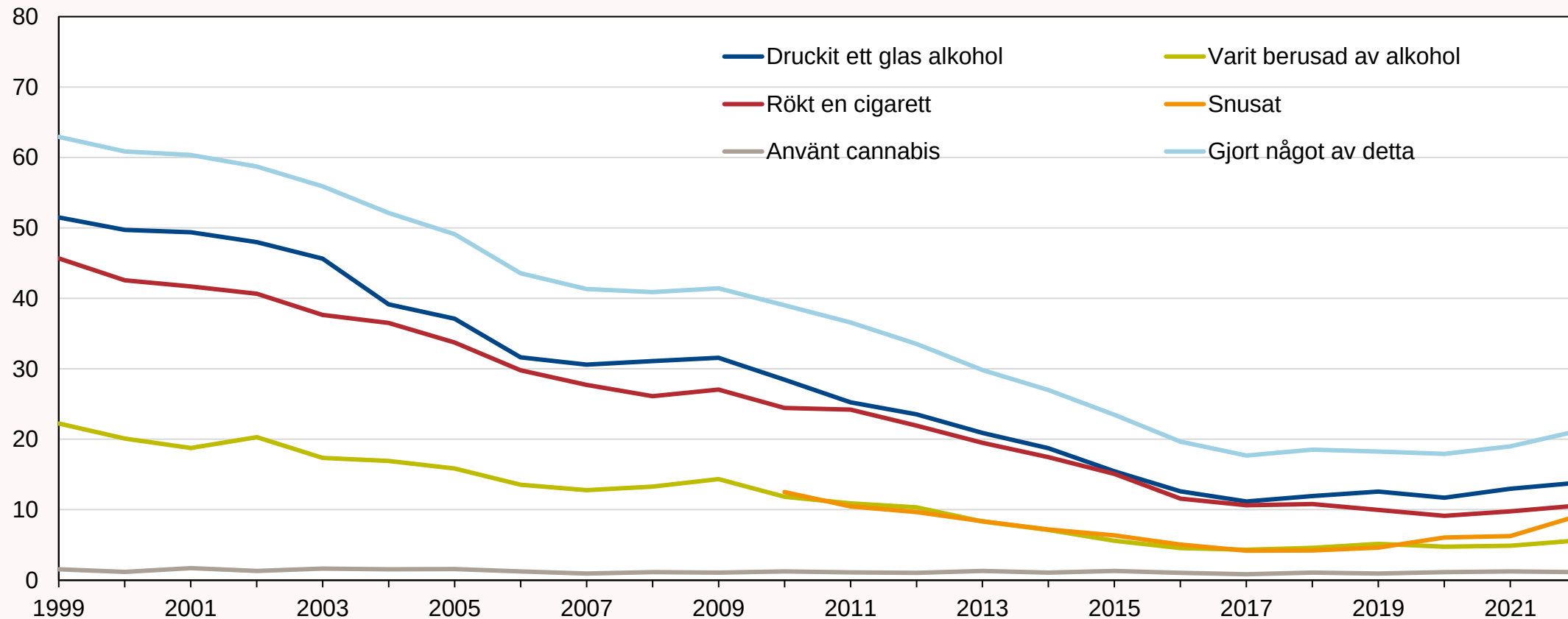
Andelen elever som använt narkotika mer än 20 gånger, efter årskurs. 1989–2022.

Procent

Andelen som debuterat med olika substanser före 14 års ålder

Procent

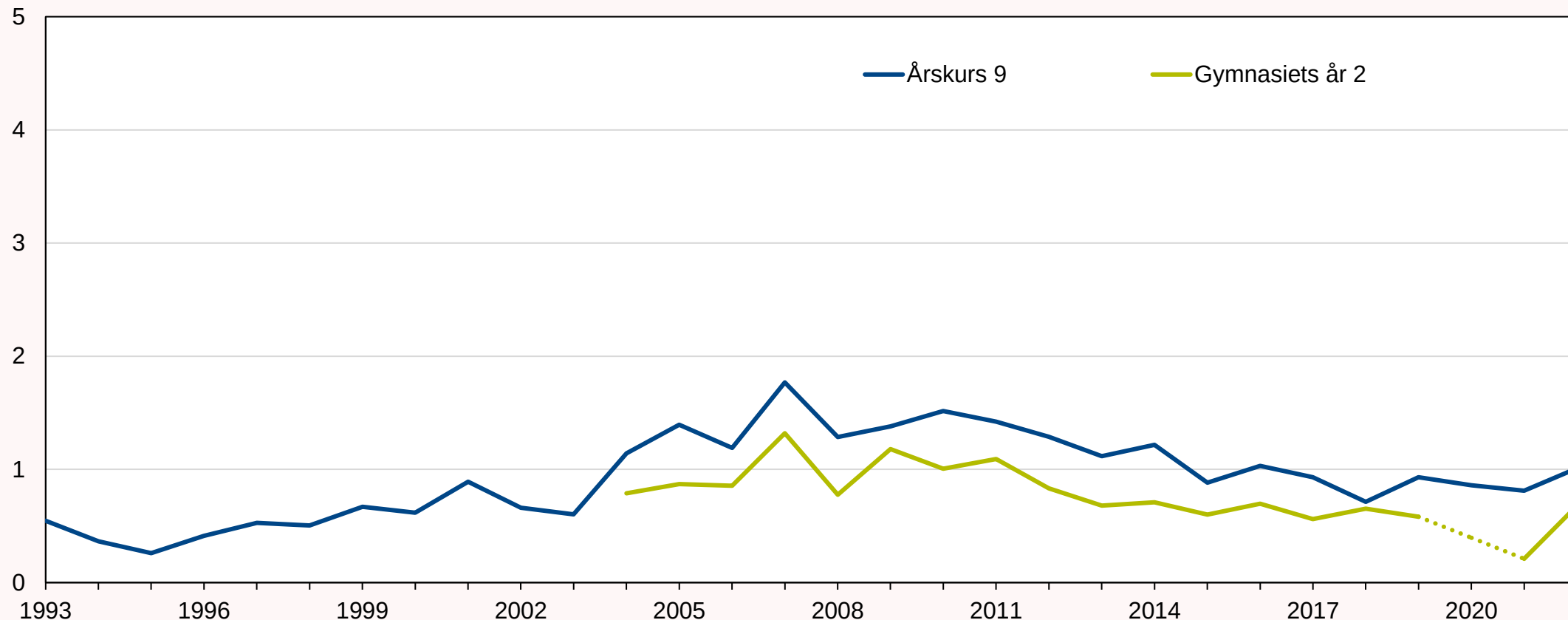
Andelen som använt lustgas någon gång

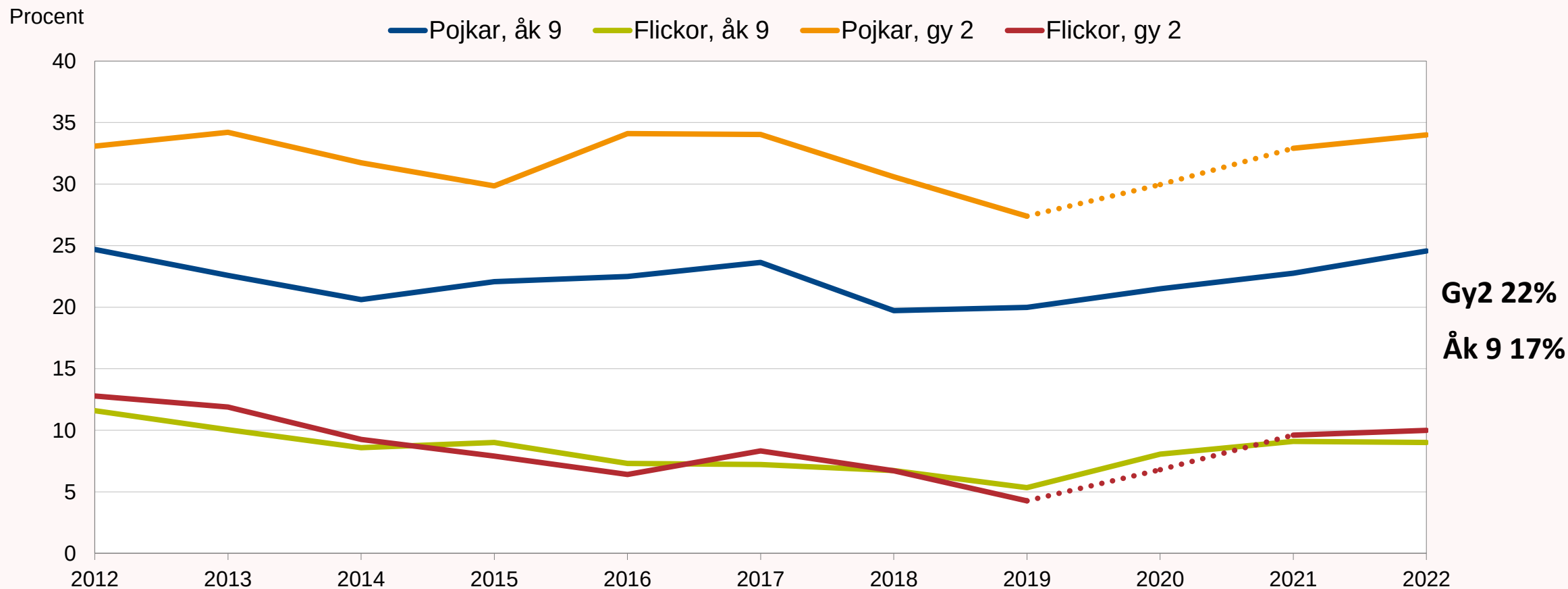
- 6% i årskurs 9
- 17% i gymnasiets år 2
- Vanligare att också ha använt andra substanser
- Vanligare i storstadskommuner
- Ingen könsskillnad

Andelen elever som använt anabola androgena steroider (AAS) någon gång, efter årskurs. 1993–2022.

Procent

Andelen som spelat om pengar de senaste 12 månaderna

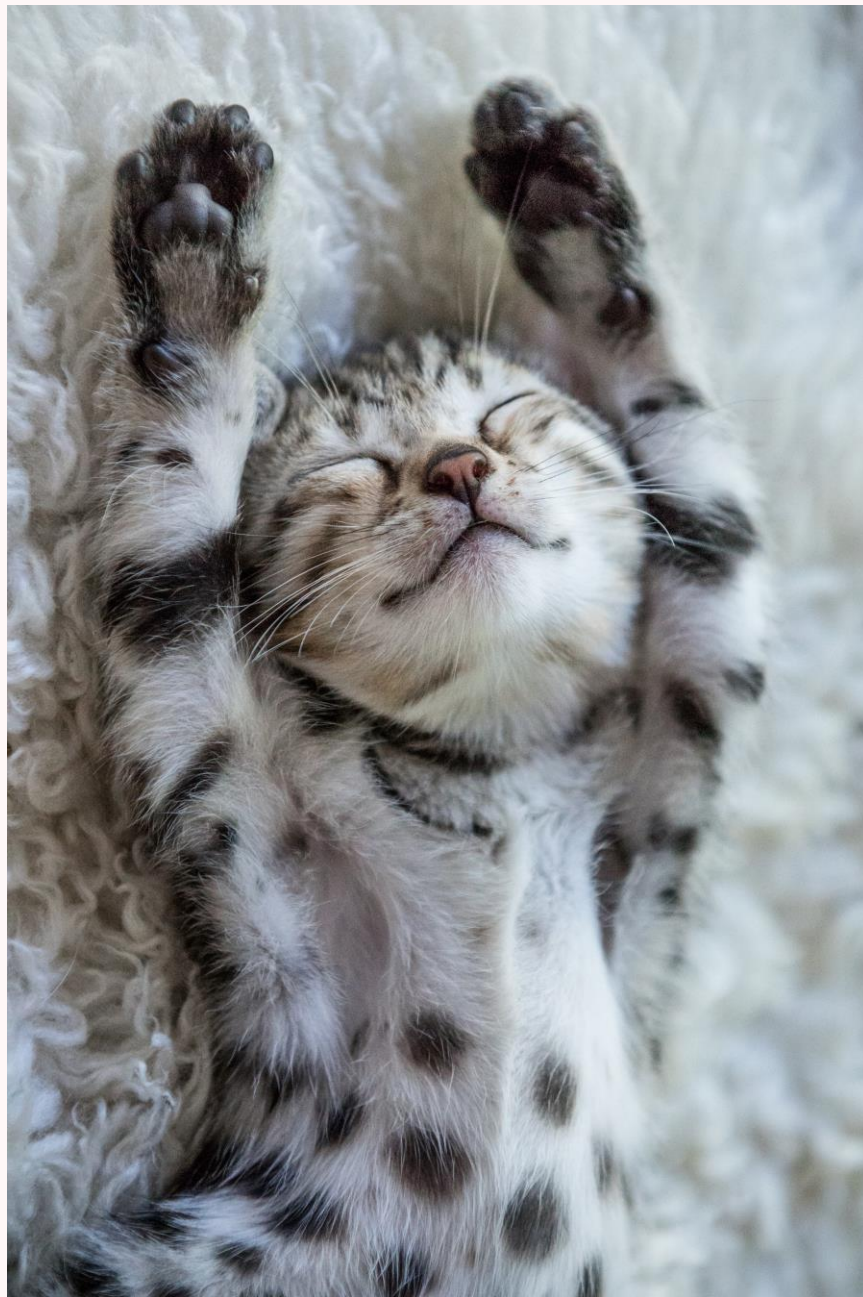
Riskabelt spelande

- Riskabelt spelande på oförändrade nivåer
- 3% i årskurs 9
- 5% i gymnasiets år 2

Sammanfattning

- Alkoholkonsumtionen och rökningen minskat kraftigt sedan millennieskiftet
- Användningen av snus och vapes ökar
- Narkotikaanvändningen relativt oförändrad
- Lustgas förekommer, särskilt i storstadsområden
- Spel om pengar har ökat senaste åren
- AAS minskar

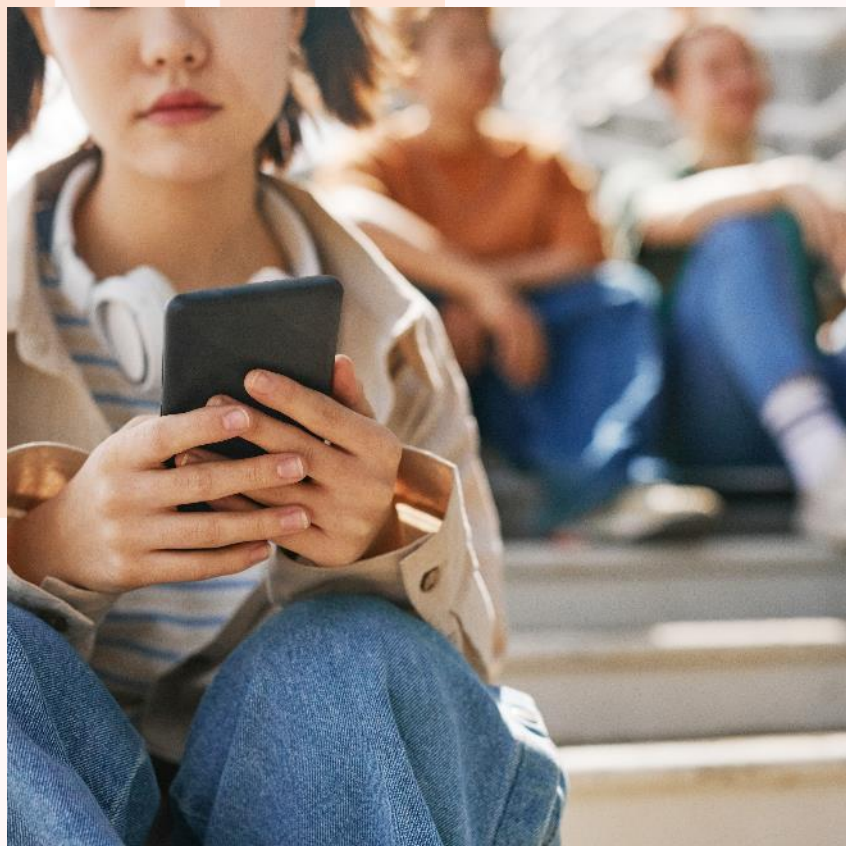
Vem kan man lita på?

Undersökning om unga, medier och känsliga frågor

2023-09-27
Sara Kristensson

Om undersökningen Vem kan man lita på?

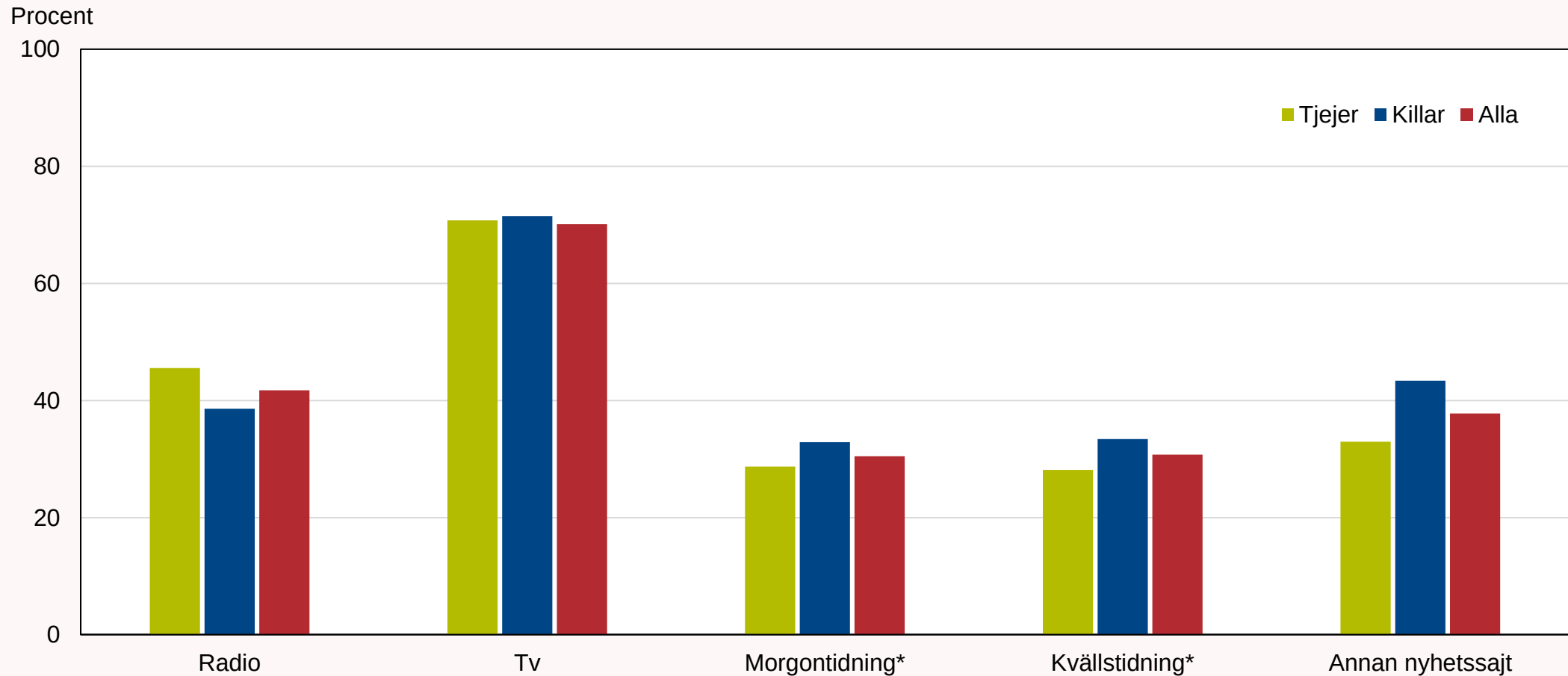
- Telefonintervjuer (PFM Research)
- 16- och 18-åringar (födda -04 och -06)
- Slumpmässigt urval 1000 svarande, viktad efter kön.
- Publicerades den 18 januari 2023
- Arrangerad för fjärde gången av CAN
- Finansierad av Systembolaget och Länsstyrelserna

Vilka medier används?

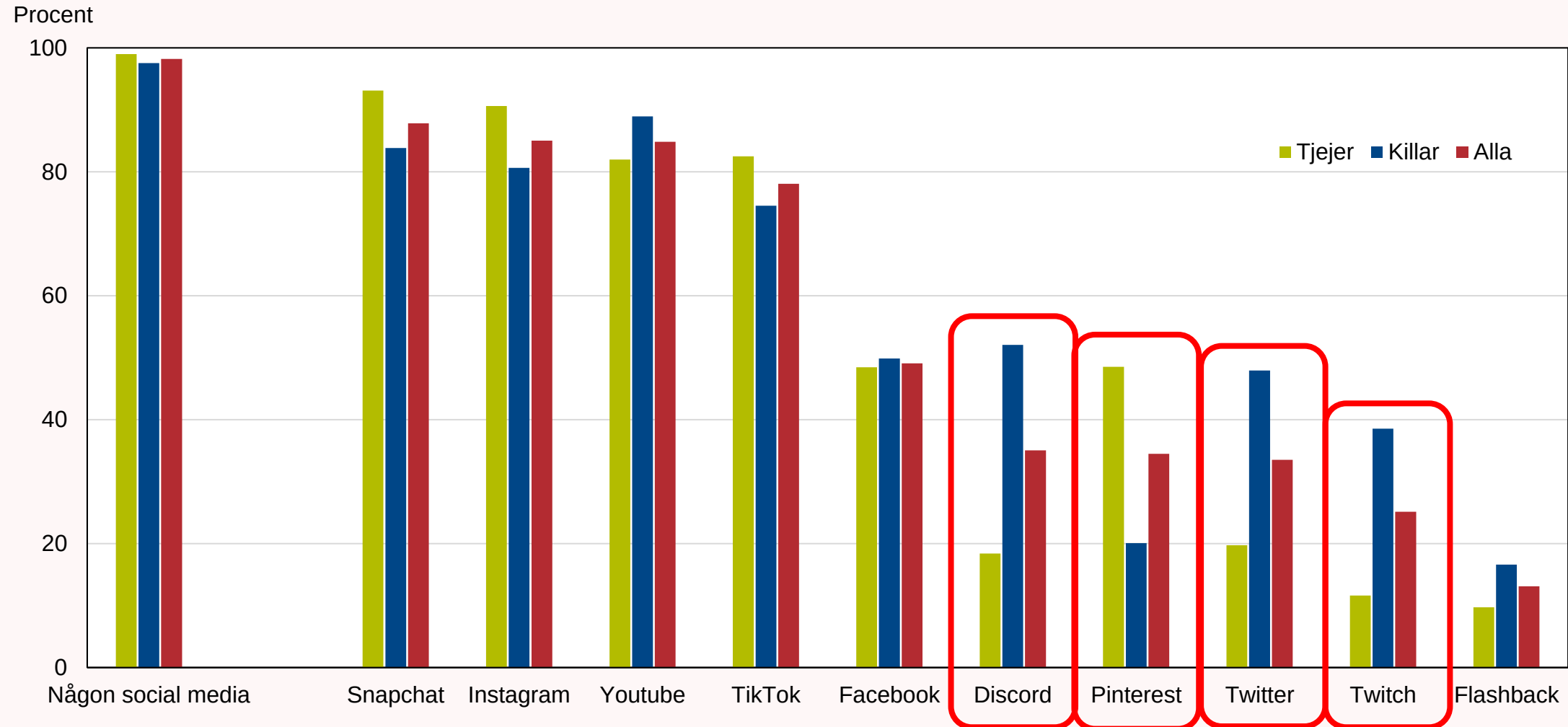

- Vilka medier unga använder
- Vilka frågor de upplever som känsliga att diskutera med andra
- Hur de skulle söka information eller råd och stöd när det gäller känsliga frågor
- Minderårigas källor för att få tag i alkohol.

Andelen unga som använder olika medier varje vecka. ”Traditionella medier”. 2022.

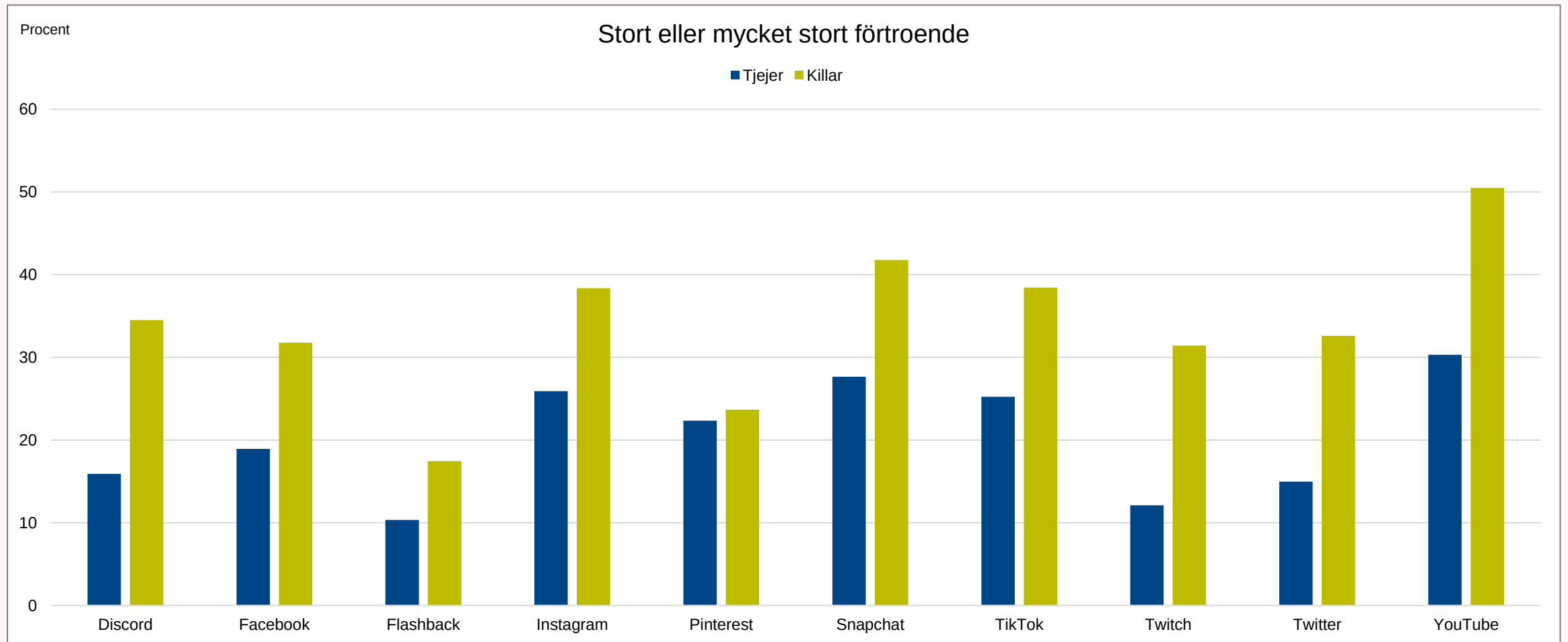

Andelen unga som använder olika medier varje vecka. Sociala medier. 2022.

Källa: Undersökningen *Vem kan man lita på?*

Förtroende för sociala medier

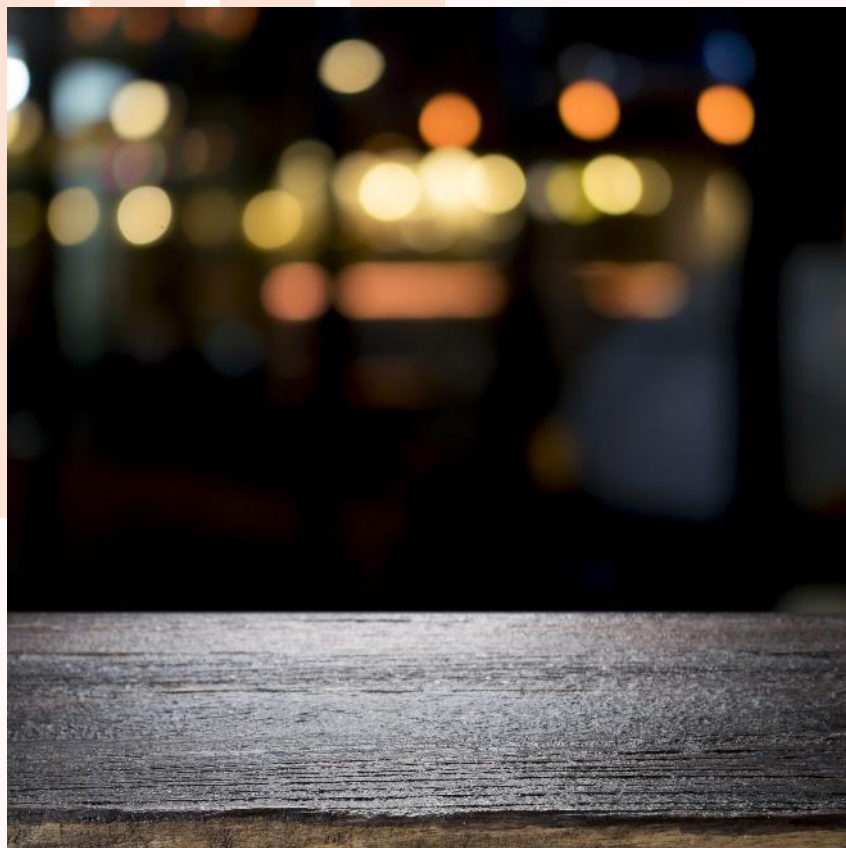
Har stort eller mycket stort förtroende för den information som sprids där. Procentuell fördelning efter kön bland 16- och 18-åringar. 2022.

Känsliga frågor

- Vilka medier unga använder
- **Vilka frågor de upplever som känsliga att diskutera med andra**
- Hur de skulle söka information eller råd och stöd när det gäller känsliga frågor
- Minderårigas källor för att få tag i alkohol.

Vad uppfattar de unga som känsliga frågor?

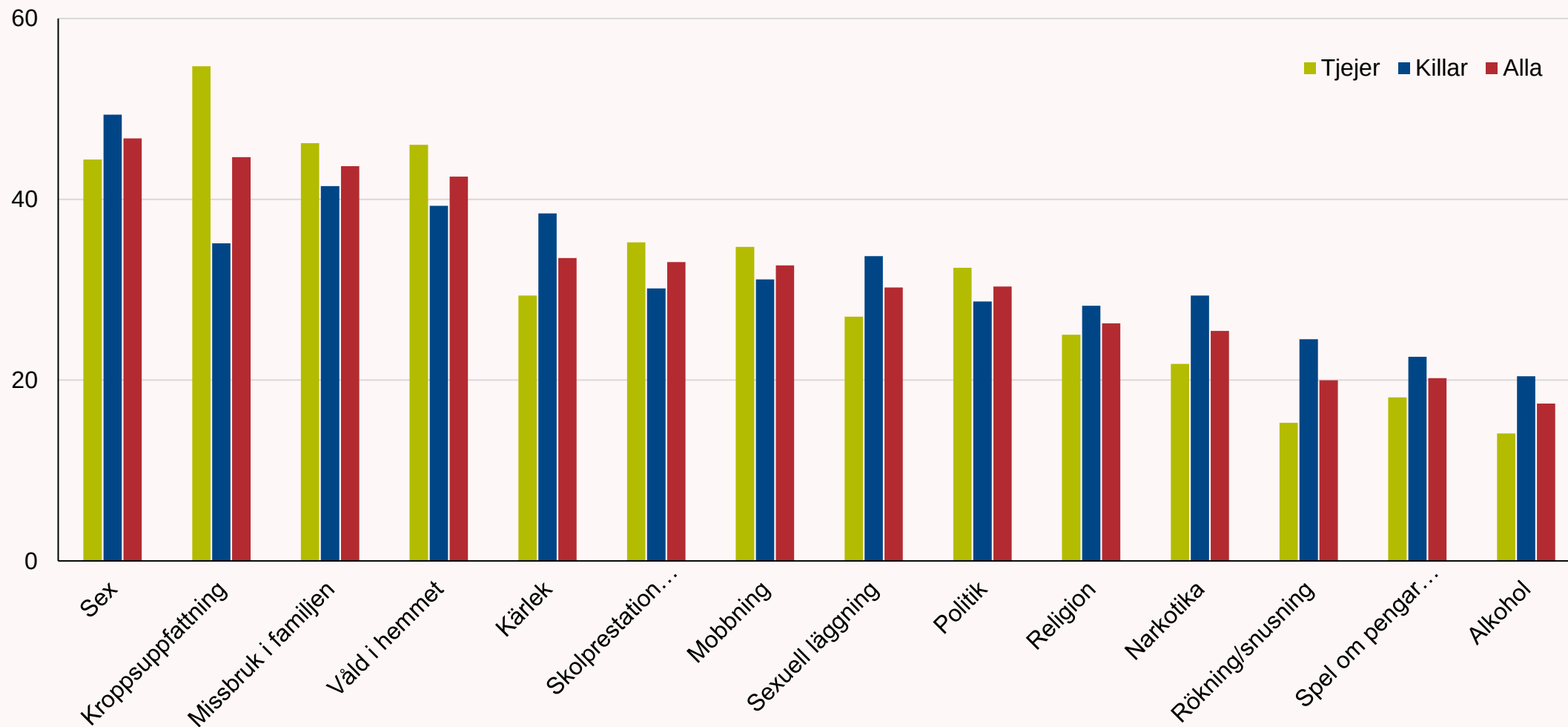

- **Sex**
- **Kroppsuppfattning**
- **Missbruk i familjen**
- **Våld i hemmet**

Av de ämnen vi frågat om är det dessa områden som flest uppfattar är känsliga att prata om.

Andel som upplever att olika frågor är ganska eller mycket känsliga att diskutera med andra. 2022.

Procent

Ämnen som tjejer oftare tycker är känsliga

- **Kroppsuppfattning 55 %** (killar 35)
- Våld i hemmet 46 % (39)
- Missbruk i familjen 46 % (41)
- Skolprestation och betyg 35 % (30)

Ämnen som killar oftare tycker är känsliga

- Kärlek 38 (tjejer 29)
- Rökning/snusning 25 % (15)
- Sexuell läggning 34 % (27)
- Narkotika 29 % (22)
- Sex 49 % (44)
- Spel om pengar (gambling) 23 % (18)

Söka information, råd och stöd

- Vilka medier unga använder
- Vilka frågor de upplever som känsliga att diskutera med andra
- **Hur de skulle söka information eller råd och stöd när det gäller känsliga frågor**
- Minderårigas källor för att få tag i alkohol.

Söka information, råd och stöd

Internet & En vän

Hit vänder sig unga för information om frågor de upplever känsliga att diskutera:

	Tjejer	Killar	Totalt
Via sökmotor på internet	62	52	57
Fråga en vän	56	40	48
Via webbplatser som erbjuder information/rådgivning	53	43	48
Via sociala medier	40	26	33
Fråga en förälder/vårdnadshavare	34	28	31
Fråga pojkvän/flickvän/partner	32	29	31
Fråga skolsköterska/kurator	21	24	22
Fråga ett syskon eller annan nära släkting	21	19	20
Fråga läkare, expert, forskare via internet	23	15	20
Fråga läkare, expert, forskare	22	17	19
Fråga skolsköterska/kurator via internet	16	16	16
Via communities på nätet	16	12	14
Fråga lärare	10	14	12
Via tidningar, radio, tv	10	12	11

Hit vänder sig unga för råd och stöd i frågor de upplever känsliga att diskutera:

	Tjejer	Killar	Totalt
Fråga en vän	50	34	42
Via sökmotor på internet	47	35	41
Via webbplatser som erbjuder information/rådgivning	43	35	39
Fråga en förälder/vårdnadshavare	39	34	37
Fråga pojkvän/flickvän/partner	27	26	27
Via sociala medier	28	23	25
Fråga ett syskon eller annan nära släkting	27	23	25
Fråga skolsköterska/kurator	22	23	22
Fråga läkare, expert, forskare	19	22	21
Fråga skolsköterska/kurator via internet	18	24	20
Fråga läkare, expert, forskare via internet	19	20	19
Fråga lärare	13	20	16
Via communities på nätet	12	11	12
Via tidningar, radio, tv	6	11	9

Om man upplever det känsligt att diskutera frågor på drogområdet?

H! Som i "Har du drogproblem?"

Hit vänder sig unga, som upplever att frågor om alkohol är känsliga att diskutera, för råd och stöd:

		Tjejer	Killar	Totalt
1	Via webbplatser som erbjuder information/rådgivning	37	31	33
2	Fråga skolsköterska/kurator	33	26	29
3	Fråga en vän	30	25	27
4	Fråga en förälder/vårdnadshavare	29	23	25
5	Fråga läkare, expert, forskare	23	26	25
6	Via sökmotor på internet	27	22	24
7	Fråga skolsköterska/kurator via internet	25	21	22
8	Fråga ett syskon eller annan nära släkting	14	27	22
9	Fråga pojkvän/flickvän/partner	26	18	21
10	Via sociala medier	17	18	18
11	Fråga läkare, expert, forskare via internet	16	14	14
12	Via communities på nätet	13	12	12
13	Fråga lärare	19	7	11
14	Via tidningar, radio, tv	6	10	8

Hit vänder sig unga, som upplever att frågor om narkotika är känsliga att diskutera, för råd och stöd:

		Tjejer	Killar	Totalt
1	Via webbplatser som erbjuder information/rådgivning	35	31	33
2	Via sökmotor på internet	39	21	29
3	Fråga skolsköterska/kurator	26	28	26
4	Fråga en vän	27	21	24
5	Fråga läkare, expert, forskare	24	22	23
6	Fråga en förälder/vårdnadshavare	26	18	21
7	Fråga skolsköterska/kurator via internet	19	23	21
8	Via sociala medier	14	23	19
9	Fråga ett syskon eller annan nära släkting	19	18	19
10	Fråga läkare, expert, forskare via internet	15	20	18
11	Fråga pojkvän/flickvän/partner	16	12	14
12	Via communities på nätet	9	11	10
13	Fråga lärare	8	11	10
14	Via tidningar, radio, tv	4	6	5

Hur får man tag i alkohol?

- Vilka medier unga använder
- Vilka frågor de upplever som känsliga att diskutera med andra
- Hur de skulle söka information eller råd och stöd när det gäller känsliga frågor
- **Minderårigas källor för att få tag i alkohol.**

Hur får man tag i alkohol?

”Om du skulle dricka alkohol, vilka av följande alternativ är troliga att du skulle använda dig av för att skaffa alkohol?”

Möjligt med flera svar

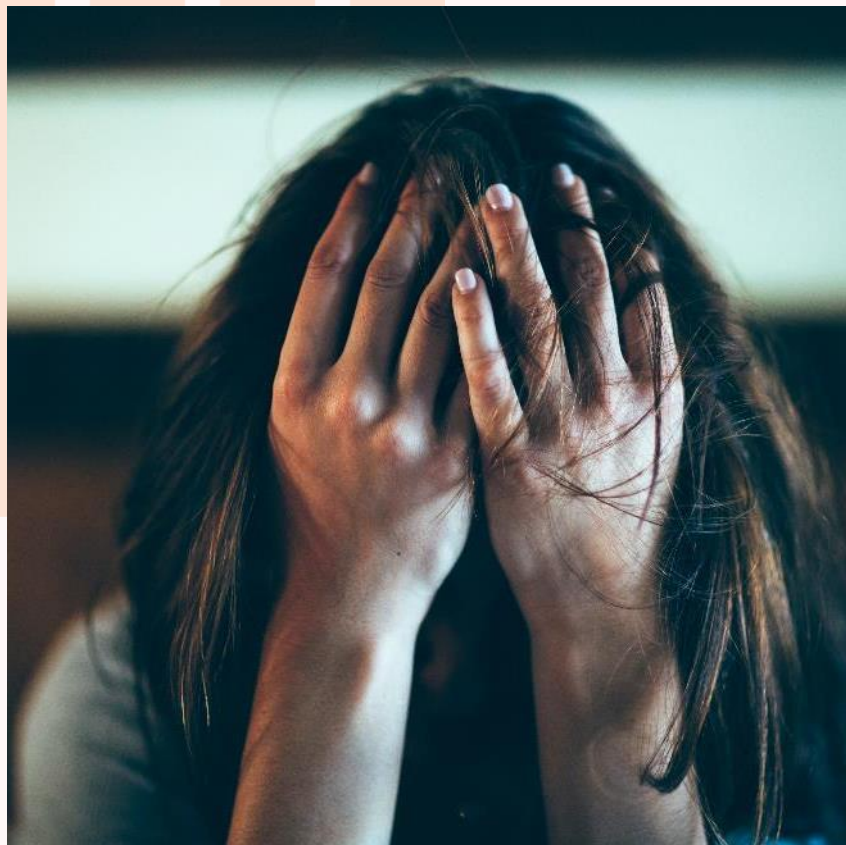
Hur får man tag i alkohol?

Om du skulle dricka alkohol, vilka av följande alternativ är troliga att du skulle använda dig av för att skaffa alkohol?

		Tjejer	Killar	Totalt
1	Fråga pojkvän/flickvän/partner, kompis eller kompis syskon som fyllt 20	30	22	26
2	Fråga egna föräldrar/vårdnadshavare	27	22	25
3	Fråga syskon eller annan nära släktning som fyllt 20	26	21	23
4	Fråga annan (inte närstående) vuxen (langare) som köper ut/säljer	19	22	21
5	Köpa eller få av annan minderårig kompis/ bekant som får tag i alkohol	24	17	21
6	Dricker inte och skulle därför inte skaffa alkohol	19	21	20
7	Ta från egna föräldrar/vårdnadshavare (utan lov)	12	15	14
8	Köpa via sociala medier/hinkkonton	10	8	9
9	Köpa själv på bar/restaurang	6	8	7
10	Köpa själv från Systembolaget eller i butik	2	5	4

Om du inte skulle få tag på alkohol ...

”Om du inte skulle få tag på alkohol genom någon du känner, hur skulle du göra då?”

31 %

Skulle fråga annan vuxen (langare) som köper ut/säljer

Avstå?

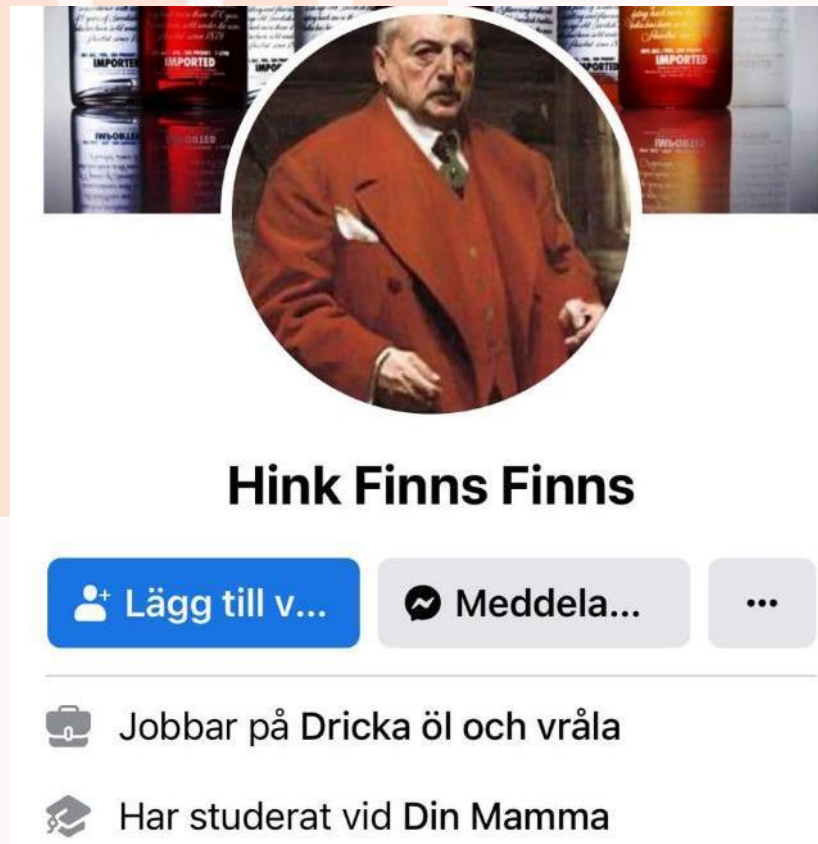

”Om du inte skulle få tag på alkohol genom någon du känner, hur skulle du göra då?”

45 %

Skulle avstå från att skaffa alkohol

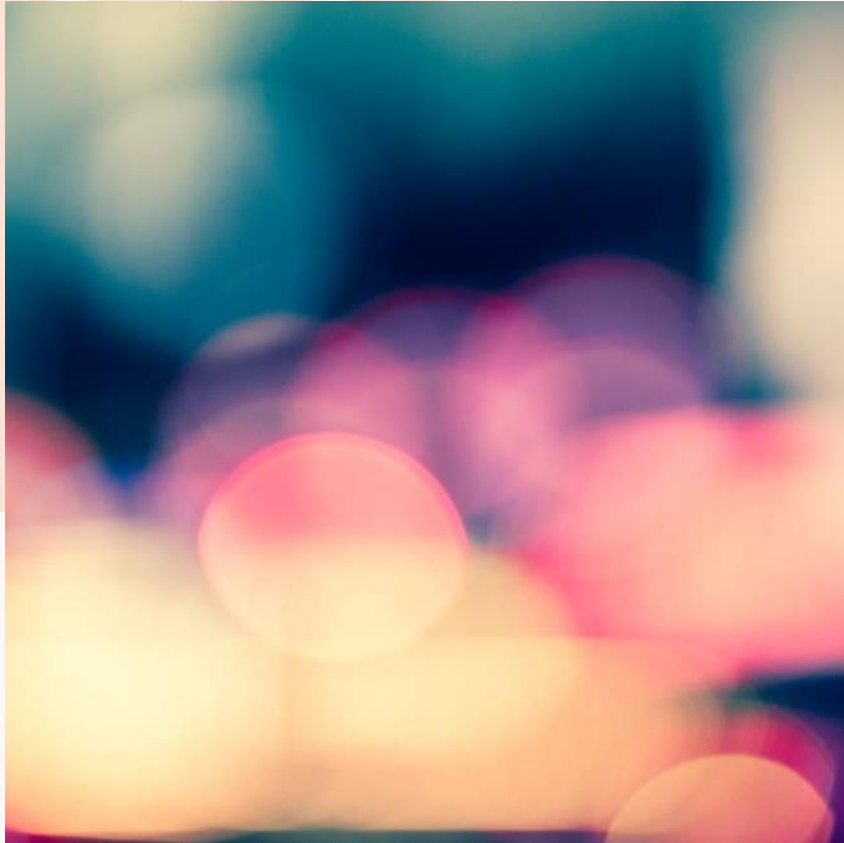
Hur får man tag i alkohol?

Alkohol kan beställas via privata konton på sociala medier som ibland kallas hinkkonton.

”Har du någonsin själv, eller tillsammans med andra, beställt alkohol från ett sådant konto?”

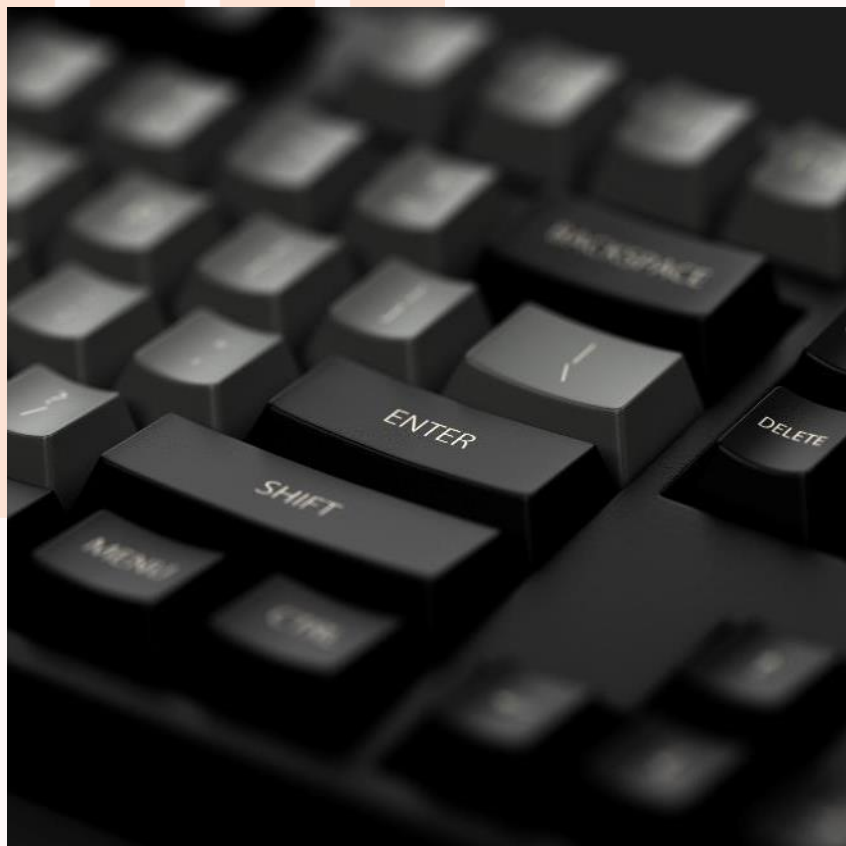
Handlat på hinkkonto?

16 %

... av de 16- och 18-åriga svarande i 2022 års undersökning "Vem kan man lita på?" berättar att de någon gång har handlat alkohol från ett så kallat hinkkonto.

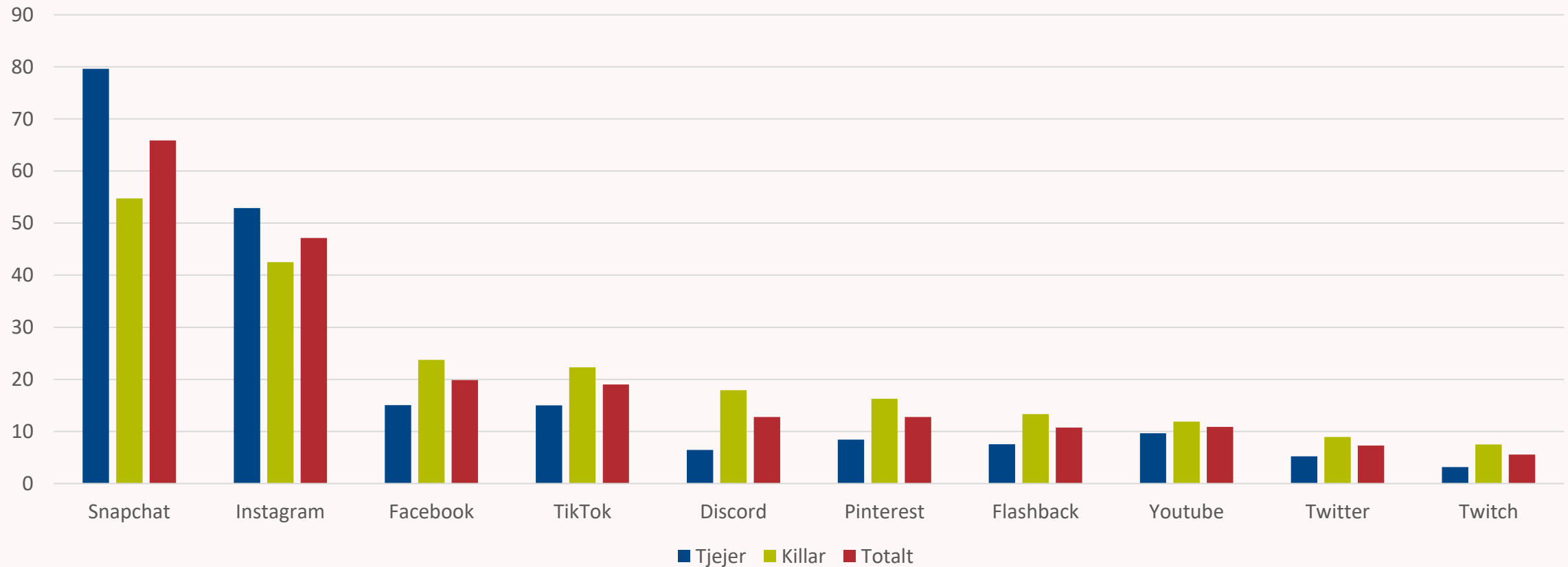
Var?

Vilken social medie-plattform användes när du själv, eller tillsammans med andra, beställde alkohol från ett sådant så kallat hinkkonto?

Plattform som användes vid köp av alkohol

Procentuell fördelning efter kön bland 16- och 18-åringar. 2022.

Vem kan man lita på?

Digital presentation 23-09-27

Sara Kristensson
sara.kristensson@can.se

